

DEJEPISNÉ MINIMUM

Slovensko

- Slovenské pamiatky zapísané v UNESCO – Bardejov, Levoča, Spišský hrad, kostol v Žehre, Banská Štiavnica a technické pamiatky v jej okolí, Vlkolínec, drevené kostolíky v Karpatoch, jaskyne, karpatské bukové pralesy...
- Gánovce pri Poprade - odliatok mozgovne neandertálca (cca 150000)
- *Moravianska venuša* – najstaršia soška ženy z mamutoviny z Moravian nad Váhom (cca 22 800)
- cca 10 000 – koniec doby ľadovej, začiatok poľnohospodárstva (neolit)
- *cca 6. tis - prví poľnohospodári u nás, neolit*
- cca 4. st. pnl - Kelti na území Slovenska
- biateky – keltské mince nájdené na území Bratislavy
- oppidum – keltské opevnené hradisko (Havránok pri Liptovskej Mare)

Zmena letopočtu

- 1. - 4. storočie - Germáni na Slovensku
- 179 -180 - rímsky oddiel II. pomocnej légie pod velením M. Valeria Maximiana prezimoval v Laugaríciu (Trenčín) a zanechal nápis na trenčianskej skale
- 5. - 6. storočie - sťahovanie Slovanov na naše územie
- Slovania – západní (SR, ČR, Moravia, POL, Lužickí Srbi), východní, južní
- Svarog, Svarožič, Perún, Morena – významní slovanskí bohovia
- Zemnice – zahĺbené drevené domy Slovanov
- pol. 6. storočia - Avari v Karpatskej kotline
- 623 - Slovania s pomocou franského kupca Sama povstali proti avarskej nadvláde. Po víťazstve Sama zvolili za vládcu, vznikla Samova ríša (623-658)
- Pribina – náš prvý panovník, nitrianske knieža
- 828 - salzburský arcibiskup Adalrák vysvätil kniežaťu Pribinovi na jeho súkromnom majetku zvanom Nitrava kresťanský kostol
- 833 - moravské knieža Mojmír vyhnal Pribinu a založil Veľkú Moravu
- Veľkomoravskí panovníci – Mojmír I., Rastislav, Svätopluk, Mojmír II.
- 863 - príchod Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu
- Hlaholika – staroslovienske písmo
- 896 - príchod starých Maďarov do Karpatskej kotliny
- 906 - 907 - Veľká Morava sa ako štát rozpadla
- 907 - v bitke pri Bratislave medzi Bavormi a starými Maďarmi sa už Moravia nespomínajú
- 10. storočie - moc na území bývalej Veľkej Moravy si pravdepodobne udržali jednotliví veľmoži v centrálnych hradiskách
- 1000 - korunovácia Štefana za prvého uhorského kráľa
- Župa (komiát) – územnosprávna jednotka Uhorského kráľovstva
- 1000-1301 – na čele Uhorska je dynastia Arpádovcov
- Sv. Svorad a Benedikt – mnísi žijúci v 11.st.na Skalke pri TN, prví uhorskí svätí
- Prvý kláštor na Slovensku – na vrchu Zobor pri Nitre
- 1222 – uhorský kráľ Ondrej II. vydal Zlatú bulu (listina potvrdzujúca základné práva šľachty -neplatí dane)
- 1238 - udelenie mestských výsad Trnave, najstaršie dochované privilégium na Slovensku
- 1241/42 - vpád Tatárov, v bitke pri rieke Slaná uhorské vojsko katastrofálne porazené (Belo IV.)
- pol. 13. storočia - rozsiahla výstavba kamenných hradov
- Matúš Čák – „pán Váhu a Tatier“ - organizuje svoj dvor ako kráľ, buduje vlastnú armádu, *zomiera 1321*
- 1301 - Smrť Ondreja III., vymreli Arpádovci
- 14.st. - vláda Anjouovcov v Uhorsku, obdobie rozvoja
- Karol Róbert – založil mincovňu v Kremnici (1328)
- Vyšehrad – prvé stretnutie Vyšehradskej trojky – Uhorsko, Poľsko, Česko
- 14.st. – Slovensko – zlatá baňa Uhorska - ťažba na Slovensku – Au, Ag, Cu, železná ruda, soľ
- 1381 – Eudovít I.Veľký - udelenie privilégia žilinským Slovákom, rovnaký počet miest v mestskej rade
- 1387 - 1437 - 50 ročná vláda Žigmunda Luxemburského
- 1467 – Matej Korvín - v Bratislave otvorená univerzita - Academia Istropolitana
- 1514 – *Dóžovo povstanie - sedliacka vojna - 40000 križiakov, ktorí boli najmä sedliaci, sa pod vedením J. Dóžu obrátilo proti šľachte*
- 1526 - bitka pri Moháči, Turci porazili uhorské vojsko, vymretie Jagelovcov, nástup Habsburgovcov
- 1526-1918 – Habsburgovci na uhorskom tróne, vzniká Habsburská monarchia (Rakúske cisárstvo)
- Habsburská monarchia – spojenie krajín Uhorsko, České kráľovstvo a Rakúske krajiny
- 1526 - 1683 – Turci obsadili južné Uhorsko a časť južného Slovenska (Budínsky pašalík)
- Vartovky – protiturecké strážne veže

- Janičiari – kresťanskí chlapeci odvedení do Osmanskej ríše a vychovaní ako krutí bojovníci
- 16.-19.st. - BA –hlavné mesto Uhorska, Trnava – sídlo arcibiskupa (slovenský Rím)
- BA – Prešporok, Pressburg, Pozsony
- Komárno, Nové Zámky, Leopoldov – významné protiturecké pevnosti
- 1610 – na Slovensku sa evanjelici odčlenili od katolíckej cirkvi
- 17.,18.st.- protihabsburské stavovské povstania
- 1635 - založenie univerzity v Trnave
- 1683 - Turci porazení pri Viedni, začiatok ich odchodu z krajiny
- 1711 - *Mier v Satu Mare (Rumunsko), koniec povstania, dohoda medzi šľachtou a kráľom*
- 1711-1713 - zbojník Juraj Jánošík, popravený v Liptovskom Svätom Mikuláši
- 1713 - *Pragmatická sankcia – právo žien nastúpiť na trón v Habsburskej monarchii*
- 1740 - 1780 – vláda Márie Terézie – osvietenké reformy
- 1763 – Mária Terézia založila prvú vysokú banskú školu v Banskej Štiavnici – Banícku akadémiu
- Matej Bel – významný slovenský vedec, autor Notícií (opis uhorských stolíc)
- Adam František Kollár – významný slovenský osvietenec, poradca Márie Terézie
- 1780 - 1790 – vládne Jozef II.
- 1781 - Tolerančný patent - zrovnoprávnenie kresťanských náboženstiev (Jozef II.)
- 1785 - zrušenie nevoľníctva v Uhorsku (Jozef II.)
- Ján Baltazár Magin – dubnícky farár, autor Apológie (obranu Slovákov)
- Jozef Ignác Bajza – autor prvého slovenského románu (René mládenca príhody)
- 1787 – prvá kodifikácia slovenského jazyka - bernolákovčina
- Bernolákovci – A.Bernolák, J.Hollý, J.Fándly
- Štúrovci – Štúr, Hurban, Hodža
- Ján Kollár - idea všeslovanskej vzájomnosti, spojenie slovanských národov pod ochranou Ruska
- 1832 - *prvý parný stroj (súkenka v Halíči)*
- 1837 - *výstavba konskej železnice*
- 1842 - *Slovenský prestolný prosbopis*
- 1843 – druhá kodifikácia (uzákonenie) spisovného jazyka - štúrovskej slovenčiny
- 1848 - Marcové zákony - zrušenie poddanstva
- 1848 - Žiadosti slovenského národa – náš prvý národný program
- 1848 - 1849 - Slovenské dobrovoľnícke výpravy
- 1849 - bitka pri Világoši, porážka revolúcie
- 1848-1916 – vládne František Jozef I. (manželka Sissi)
- 1849 - 1859 - *Bachov absolutizmus*
- 1856 - smrť Ľudovíta Štúra
- 1861 - Memorandum slovenského národa – náš druhý národný program
- slovenské gymnáziá –Banská Bystrica, Martin, Revúca, Kláštor pod Znievom
- 1863 – založená Matica slovenská
- Štefan Moyzes – predseda Matice slovenskej
- 1867 - Rakúsko - maďarské vyrovnanie, vznik Rakúsko-Uhorska
- 1867-1918 – obdobie najtvrdšej maďarizácie na Slovensku
- Slovenská národná strana – prvá slovenská politická strana (1871)
- 1875 - *zatvorená Matica slovenská*
- 1907 - *Aponiho maďarizačné zákony v oblasti školstva*
- Andrej Hlinka – „otec slovenského národa“ – sl.kňaz, politik, predseda SĽS, bojuje proti maďarizácii a po vzniku ČSR za autonómiu Slovenska
- 1907 - krvavá tragédia v Černej (dnes Ružomberok)
- 1907 - založená Slovenská liga v USA, súčasne vrchol vyst'ahovalectva do USA
- Jozef Murgaš – sl.kňaz, vynálezca v oblasti rádiotelegrafie (v USA)
- Aurel Stodola – profesor A.Einsteina vo Švajčiarsku, vynálezca v oblasti teplovzdušných turbín
- Štefan Banič – vynálezca padáka (v USA)
- 1914 - 1918 - prvá svetová vojna
- 1915 - Clelendanská dohoda - o vzniku a povojnovom usporiadaní ČSR
- M.R.Štefánik – astronóm, generál, spoluzakladateľ ČSR, minister vojny v ČSR
- 1916 – založená Československá národná rada so sídlom v Paríži (M.R.Štefánik, Masaryk, Beneš)
- Československé légie – vojsko bojujúce na strane Dohody, vytvorené v Tal, Fr, Rusku
- 1918 - Pittsburská dohoda – nahradila Clelendanskú dohodu
- 1918 - *Washingtonská deklarácia*
- 28.10.1918 – vyhlásený vznik ČSR v Prahe
- 30.10.1918 - Martinská deklarácia, ktorou sa Slováci pripojili k ČSR
- Tomáš Garrigue Masaryk – prvý prezident ČSR (1918-1935)
- 1919 - *Bratislava hlavné mesto*
- Samuel Jurkovič – významný slovenský architekt, autor mohyly MRŠ na Bradle

- 1926 - pravidelné rozhlasové vysielanie
- 1938 - Mníchovská dohoda o odstúpení pohraničných oblastí Čiech a Moravy v prospech Nemecka
- 1938 - Viedenská arbitráž o odstúpení južných oblastí Slovenska v prospech Maďarska
- 6.10.1938 - prijatý ústavný zákon o autonómii Slovenska v rámci ČSR
- 14.3.1939 - Slovenský snem vyhlásil samostatný Slovenský štát
- 1939-1945 – prvá SR
- Jozef Tiso – prezident v prvej SR
- 1942 – deportácie židovského obyvateľstva do koncentračných táborov
- 1943 - Vianočná dohoda o spolupráci odbojových skupín a zorganizovaní SNP
- 29.8.1944 - vypuklo Slovenské národné povstanie, centrum – Banská Bystrica
- Ján Golian, Rudolf Viest – slovenskí generáli, ktorí viedli SNP, zavraždení v koncentračnom tábore
- 1944 - začiatok oslobodzovania nášho územia, 21.9. prvá obec Kalinov
- 1945 - oslobodená Bratislava (4.5.)
- 1945 – obnova ČSR, vyhlásený Košický vládny program
- Február 1948 – k moci sa v ČSR dostávajú komunisti, do roku 1989
- 1948-1953 – najtvrdšie roky komunistickej diktatúry, vedené politické procesy
- Klement Gottwald – prvý komunistický prezident (1948-53)
- 1953 - menová reforma
- 1954 - proces so "slovenskými buržoáznymi nacionalistami"
- 1956 - pravidelné TV vysielanie z Bratislavy
- 1960 - nová ústava, názov štátu sa mení na ČSSR
- 1968 - zmeny v čele KSČ, nástup A. Dubčeka
- Pražská jar – snaha vytvoriť socializmus s „ľudskou tvárou“
- 21.8.1968 – príchod vojsk Varšavskej zmluvy a obsadenie ČSR
- Ján Palach – študent, ktorý sa v Prahe upálil na protest príchodu vojsk VZ, koniec reforiem
- 1969 - normalizácia, previerky členov KSČ, masová emigrácia
- Gustáv Husák – posledný komunistický prezident (1975-1989)
- 1988 - Sviečková demonštrácia v Bratislave
- 1989 - Novembrová nežná revolúcia, pád socializmu
- 1990 - slobodné voľby
- 1992 - Deklarácia o zvrchovanosti Slovenskej republiky
- 1.9.1992 - Ústava Slovenskej republiky
- 1.1.1993 - Vznik Slovenskej republiky

Európa

- Chronologické členenie dejín – pravek, starovek, stredovek, novovek, najnovšie dejiny
- 3 mil – 3000 pñl – pravek
- 3000 pñl – 476 nl – starovek
- 476 – 1492 – stredovek
- 1492 – 1789 – novovek
- 3 mil pñl- začína vývoj rodu Homo
- Vývojové fázy rodu Homo - homo habilis, erectus, sapiens, sapiens sapiens
- Charles Darwin – britský vedec, zakladateľ evolučnej teórie
- Delenie praveku – doba kamenná, bronzová, železná
- Venuše – praveké sošky žien
- Matriarchát – dôležité postavenie žien v praveku (paleolit)
- Patriarchát – dôležité postavenie mužov v spoločnosti (neolit)
- cca 10000pñl - koniec doby ľadovej , začiatky poľnohospodárstva, nástup patriarchátu
- neolitická revolúcia – prechod človeka od lovu a zberu k poľnohospodárstvu
- Megalitické stavby – mohutné kamenné bloky zoradené do kruhov / Stonehenge /
- Altamira (Špan) a Lascaux (Fr) – jaskyne s najpočetnejšími pravekými maľbami
- Polyteizmus – viera v mnohých bohov
- Keltské kmene – Galovia, Belgovia, Briti, Helvéti, Bójovia, Kotíni
- Antické štáty – Grécko, Rím
- Najstaršie európske civilizácie –minojská (Kréta) a mykénska (Grécko) /3.-2.tis.pñl/
- 776pñl - konanie prvých olympijských hier v Olympii
- Kalokagatia – starogrécky ideál krásy – spojenie duchovnej a telesnej krásy
- Pierre de Coubertin – francúzsky pedagóg, zakladateľ novodobých OH (1896)
- Homér – grécky básnik, autor eposov Ilias a Odysea
- H.Schliemann – nemecký obchodník, vykopal Mykény a Tróju
- Grécki vzdelanci – Táles, Archimedes, Pytagoras....
- Grécki filozofi – Sokrates, Platón, Aristoteles...

- Zeus, Poseidon, Hades – najvyšší grécki bohovia
- 5.st.pnl - Grécko-perzské vojny
- Herodotos – grécky historik - „otec dejepisu“ – opísal grécko-perzské vojny
- Maratón – beh nazvaný po bitke pri Maratóne, v ktorej Gréci porazili presilu Peržanov
- Perikles – aténsky politik, za ktorého vyvrcholila otrokárska demokracia v Aténach
- Partenón – chrám bohyně Atény na Akropole v Aténach
- 3 grécke slohy – dórsky, iónsky, korintský
- Divadlo a filozofia – vytvorili a rozvíjali Gréci
- Byzantion – pôvodne grécka osada, neskôr Konštantínopol, Carihrad a Istanbul
- 338pnl - bitka pri Chaironei – Filip II. zjednocuje Grécko
- Alexander Veľký – dobyl Perzskú ríšu
- 753pnl– založené mesto Rím
- Romulus a Remus – bratia, bájni zakladatelia mesta Rím
- Vývojové etapy starovekého Ríma – kráľovstvo (753-510pnl), republika (510- 27pnl), cisárstvo (27pnl-476nl)
- Etruskovia – významný národ na severe Itálie, vymysleli oblúk
- *Dvaja konzuli a senát – na čele rímskej republiky*
- Púnske vojny – viedli Rím a Kartágo (Rím sa stal pánom Stredomoria)
- Hannibal – viedol púnske vojsko a prešiel s ním cez Alpy
- Gladiátor – starorímsky zápasník bojujúci v aréne
- Spartakus – 73-71pnl – vodca najväčšieho povstania otrokov v starovekom Ríme
- 44pnl - Caesar zavraždený

Zmena letopočtu

- Oktaviánus – prvý rímsky cisár, za jeho vlády žil v Palestíne Ježiš Kristus
- Pompeje – rímske mesto zničené po výbuchu sopky Vezuv
- Limes Romanus – opevnená hranica Ríma na severe na ochranu pred „barbarmi“
- Légia – rímska vojenská jednotka (zbor)
- 313 - Milánsky edikt, cisár Konštantín zrovnoprávňuje kresťanstvo s inými náboženstvami
- Jupiter – najvyšší rímsky boh
- Akvadukty – rímske vodovody
- Fórum – rímske námestie
- Koloseum – najväčší rímsky amfiteáter
- Atila – vodca Hunov, 375 vpadli do Európy a začína sťahovanie národov
- 476 – zánik Západorímskej ríše, koniec staroveku a začiatok stredoveku
- Feudalizmus – spoločenský systém stredoveku (feudum – darovaná pôda)
- Poddaný – človek, ktorý žil na majetku kráľa alebo šľachtica, bez osobnej slobody
- Trojpoľný systém – spôsob obrábania pôdy v stredoveku, jej rozdelenie na jariny, oziminy a úhor
- 486 - Chlodovik z rodu Merovejovcov vytvára Franskú ríšu
- Justinián – najvýznamnejší byzantský cisár
- Hagia Sofia – chrám v Konštantínopole
- Vikingovia (Normani) – ľudia zo severu, predkovia dnešných Dánov, Nórov a Švédov
- Runové písmo – písmo Vikingov
- Ságy – hrdinské piesne Vikingov
- 800 - Karol Veľký korunovaný v Ríme za cisára, najvýznamnejší panovník Franskej ríše
- 843 - *Verdunská zmluva, rozdelenie Franskej ríše (dneš.Fr a Nem)*
- 863 – príchod Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu
- 955 - Oto I. poráža Maďarov v bitke pri rieke Lech, tí sa usadili
- *Oto I. Veľký získava cisársky titul – Svätá ríša rímska národa nemeckého*
- 800-1200 – románsky sloh
- 1200-1500 – gotika
- Gotické katedrály – Stefansdom (Viedeň), Dóm sv.Víta (Praha), Notre Dame (Paríž)
- Gotika na Slovensku – Dóm sv.Alžbety v Košiciach a Dóm sv.Martina v BA
- 1054 – prvá cirkevná schizma, rozdelenie kresťanov na katolíkov a pravoslávnych
- Patriarcha – na čele pravoslávnych kresťanov
- *1066 - Normanský vojvoda Viliam I. Dobyvateľ dobyl Anglicko a zjednocuje celú krajinu*
- 11.-13.st. - križiacke výpravy do svätej zeme
- cca1100 - prvé univerzity v Európe - Bologna, Paríž, Oxford
- cech – spolok remeselníkov, ktorí vykonávajú to isté remeslo
- mestské privilégia – výsady pre mestá – usporadúvať trhy, raziť mince, variť pivo...
- richtár – na čele mesta a mestskej rady
- opát – na čele kláštora
- benediktíni – zakladali prvé kláštory

- regula – súbor pravidiel pre kláštorový život
- 1215 - *Magna Charta, Veľká listina slobôd* - Ján Bezzemok potvrdzuje výsady anglickej šľachty(parlament)
- Džingischán – zakladateľ Mongolskej ríše (12.storočie)
- 1241 - Mongolský (tatársky) vpád do Poľska a Uhorska
- Filip IV. Pekný – francúzsky kráľ, presídlil pápeža z Ríma do Avignonu
- 1337-1453 - storočná vojna medzi Anglickom a Francúzskom
- Jana z Arku – sedliacke dievča, porážka Angličanov pri Orléans
- 1389 - *bitka na Kosovom poli, Turci kontrolujú Balkán*
- 1415 - upálenie majstra Jána Husa v Kostnici (Konstanz – Nemecko)
- Johann Gutenberg – vynálezca kníhtlače, tlačí prvú knihu v Európe (1445)
- 1453 - Turci dobývajú Konštantínopol a zakladajú Osmanskú ríšu, zaniká Byzantská ríša
- 1240-1480 – *Kyjevska Rus pod nadvládou Mongolov*
- 1480 - Ivan III. sa zbavuje mongolskej nadvlády a zakladá ruský štát
- 1547 – Ivan IV. Hrozný korunovaný za prvého ruského cára
- 1492 - *pád Granady, koniec reconquisty, moslimovia vyhnaní zo Španielska*
- *Reconquista (po šp. „znovudobytie“)-označenie pre oslobodenie územia, ktoré ovládali moslimovia (Špan)*
- 1492 - Krištof Kolumbus vyplával objaviť novú cestu do Indie, začiatok novoveku
- 15.-16.st. – humanizmus a renesancia
- Talianska renesancia – Leonardo da Vinci, Michelangelo, Raffaello
- Mikuláš Kopernik – poľský hvezdár, predstaviteľ heliocentrizmu
- 1517 - vystúpenie Martina Luthera v Nemecku, začiatok reformácie
- Reformácia – hnutie za nápravu pomerov v cirkvi
- Dôsledok reformácie – ďalšie delenie kresťanov – na katolíkov a protestantov
- Ján Kalvín a Ulrich Zwingli – predstavitelia švajčiarskej reformácie
- Henrich VIII. – anglický kráľ, založil anglikánsku protestantskú cirkev
- Vasco da Gama – prvý Portugalec, ktorý doplával do Indie (okolo Afriky)
- 1519-22 – Fernao Magalhaes – portugalský moreplavec, prvá cesta okolo sveta
- Amerigo Vespucci – taliansky cestovateľ, dokázal, že Kolumbus objavil nový kontinent
- 1525 - *z Ameriky dovezené do Európy prvé zemiaky*
- 1526 - bitka pri Moháči
- Hernán Cortés – španielsky dobrodruh, dobyl ríšu Aztékov v dnešnom Mexiku (1519-21)
- Francisco Pizarro - španielsky dobrodruh, dobyl ríšu Inkov v dnešnom Peru (1531-35)
- 1618 - 1648 - *Tridsaťročná vojna v Európe*
- 1699 - *mier v Karlovari s Osmanskou ríšou, Uhorsko opäť v moci Habsburgovcov*
- 1707 - *Anglicko a Škótsko zakladajú úniu, vzniká Veľká Británia*
- Monet a Manet – najvýznamnejší francúzski impresionisti
- Vincent van Gogh – holandský maliar (postimpresionizmus), jedna z najväčších osobností výt. umenia
- 17.-18.st. – osvietenstvo – „vek rozumu“
- Francúzski osvietenenci – Voltaire, Rousseau, Montesquieu
- Osvietenski panovníci – Mária Terézia a Jozef II.(Rak.cis.), Peter I.Veľký (Rus), Fridrich II.(Prusko)
- 18.st. – tri delenia Poľska medzi Rusko, Prusko a Rakúske cisárstvo, do roku 1918
- 18.st. - priemyselná revolúcia – masové zavádzanie strojov do výroby, začala v Anglicku
- Ľudovít XIV. – francúzsky „kráľ Slnko“ - absolutizmus
- 1789 - začiatok Veľkej francúzskej revolúcie, útok na Bastilu
- 1792 - *vyhlásenie Francúzskej republiky*
- 1804 – Napoleon sa vyhlásil za cisára
- 1805 - Slavkov, bitka troch cisárov, Napoleon poráža Rakúsko a Rusko, mier podpísaný v BA
- 1812 - *Napoleonové ťaženie do Ruska*
- 1813 - *bitka pri Lipsku, Napoleon porazený*
- 1815 - Waterloo, definitívna porážka Napoleona
- 1815 - Viedenský kongres, Európa v starej podobe
- 1830 - vyhlásená nezávislosť Grécka od Osmanskej ríše
- 1838 - *prvý telegraf v Anglicku*
- 1840 - *prvá poštová známka*
- 1848 - revolučné hnutie takmer v celej Európe, za zjednotenie krajín, proti poddanstvu
- 1853-56 - Krymská vojna (Rusko – Osmanská ríša)
- 1859 - Darwin publikuje *O pôvode druhov*
- 1861 - zrušenie nevoľníctva v Rusku (Alexander II.)
- 1863 - *prvé metro v Londýne*
- Henri Dunant – švajčiarsky spisovateľ, inicioval založenie Červeného kríža (vo Švajčiarsku 1863) na pomoc raneným vojakom
- 1861 – vyhlásené zjednotené Taliansko
- 1867 - vznik dualistického Rakúska - Uhorska

- Bismarck – „železný kancelár“, zjednotil Nemecko
- 1871 - vyhlásené nemecké cisárstvo vo Versailles
- K.Marx a F.Engels (Nem)– vytvorili ideológiu komunizmu – zrušenie súkromného vlastníctva a princíp sociálnej rovnosti
- Sufražetky – ženy v Anglicku bojujúce za práva žien a ich rovnosť v spoločnosti
- 1888 - Dunlop vynášiel pneumatiku
- 1898 - Pierre a Marie Curie objavujú rádium a rádioaktivitu
- 1905 - Einsteinova teória relativity
- 1908 - Rakúsko- Uhorská anexia Bosny a Hercegoviny
- 1912-13 – Prvá a druhá balkánska vojna
- Trojspolok a Trojdohoda – vojenské bloky, ktoré vznikli na konci 19.st. a viedli k 1.sv.vojne
- 1914 -18 - prebiehala prvá svetová vojna
- Ypres – mesto v Belgicku, kde bol v bitke použitý jedovatý chlór
- Verdun – mesto vo Francúzsku, najdlhšia bitka 1.svetovej vojny
- Somme – rieka vo Francúzsku, najkrvavejšia bitka 1.svetovej vojny
- Február 1917 - revolúcia v Rusku, odstupuje posledný ruský cár Mikuláš II.
- Október 1917 - nástup Lenina a boľševikov
- 11.11.1918 – kapitulácia Nemecka, koniec 1.sv.vojny
- 1919 - Versailleska mierová konferencia, usporiadanie povojnového sveta, zánik Rakúsko-Uhorska
- Trianonská zmluva – určenie južných hraníc Slovenska (1920)
- 1919 - epidémia španielskej chrípky, cca 20 mil. mŕtvych
- 1920 - založená Spoločnosť národov so sídlom v Ženeve
- 1922 - Mussolini získava moc v Taliansku, začiatok fašistickej diktatúry
- 1923 - objav vakcíny proti TBC
- 1924 - smrť Lenina, k moci sa v Rusku dostáva Stalin (do roku 1953)
- 1929 - objavenie penicilínu – škótsky lekár Fleming
- 1933 - nástup Hitlera k moci, začiatok nacistickej diktatúry
- 1936-39 - občianska vojna v Španielsku
- Norimberské zákony – protižidovské zákony prijaté v Nemecku (1935)
- Kristáľová noc – útok na židovské obchody a synagógy, aj na samotných Židov (1938)
- 1938 – anšlus – pripojenie Rakúska k Nemecku
- 1938 - Mníchovská konferencia, ČSR odstupuje pohraničné oblasti (Sudety) v prospech Nemecka
- 1938 – Viedenská arbitráž – Slovensko stráca juh v prospech Maďarska
- 1939 - Pakt Molotov - Ribbentrop – zmluva o neútočení (ZSSR – Nemecko)
- 1.9.1939 – 8.5.1945 – prebiehala druhá svetová vojna
- 1.9.1939 – Nemecko napadlo Poľsko, začiatok druhej svetovej vojny
- 1940 - letecká bitka o Veľkú Britániu
- 1941 – Nemecko napadlo ZSSR (začína Veľká vlastenecká vojna)
- Holokaust – počas 2.sv.vojny snaha Nemecka zlikvidovať Židov, neskôr Slovanov
- Arizácia – zaberanie židovského majetku
- Osvienčim, Treblinka, Majdanek – najznámejšie likvidačné tábory Židov v Poľsku
- 1943 - Nemci porazení pri Stalingrade
- Leningrad – ruské mesto obliehané 900 dní nemeckou armádou (Leningradská blokáda)
- 1943 - konferencia veľkej trojky v Teheráne
- 6.6.1944 – vylodenie spojeneckých vojsk v Normandii (Fr), otvorenie druhého frontu
- 1945 - konferencia veľkej trojky v Jalte
- 8.5.1945 - koniec druhej svetovej vojny v Európe, Nemecko kapitulovalo
- 1945 - Postupimská konferencia o povojnovej Európe
- 1947 - Marshallov plán hospodárskej pomoci Európe
- Studená vojna – po 2.sv.vojne rozdelenie sveta na dva bloky – kapitalistický (západný) a socialistický (východný)
- 1948 - komunistický prevrat v Československu
- 1948 - blokáda Berlína
- 1949 - vznik NATO – vojenská organizácia západného bloku
- 1949 - založenie RVHP, hospodárskej organizácie východného bloku
- 1949 - Rada Európy so sídlom v Štrasburgu
- 1949 – rozdelenie Nemecka na západné (SRN) a východné (NDR) – do roku 1990
- 1953 - smrť Stalina
- 1955 - vznik Varšavskej zmluvy – vojenská organizácia východného bloku
- 1956 - protikomunistické povstania v Maďarsku a Poľsku
- 1957 - Rímske dohody, vytvorenie EHS
- 1957 - vypustenie prvej vesmírnej družice, ZSSR
- 1961 - J. Gagarin – sovietsky kozmonaut, prvý človek vo vesmíre, obletel Zem
- 1961 - stavba berlínskeho múru

- 1974 - invázia Turecka na Cyprus. ostrov zostal rozdelený na dve časti
- 1985 - nástup Gorbačova v ZSSR, začína perestrojka a glasnosť
- 1990 – Nemecko a Berlín sa znova zjednotili
- 1991 - pokus o štátny prevrat v ZSSR, hrdinom sa stal Boris Jel'cin
- 1991 - rozpad ZSSR, vzniklo Spoločenstvo nezávislých štátov

Svet

- závlahové poľnohospodárstvo – využívanie záplav a budovanie nádrží a zavlažovacích kanálov starovekými civilizáciami
- cca 4000 - domestikácia koňa
- cca 3500 – Sumeri - objav kolesa v Mezopotámii
- klinové písmo – písmo Sumerov
- hieroglyfické písmo – písmo starovekého Egypta
- staroorientálne štáty – Egypt, Mezopotámia, India, Čína
- antické štáty – Grécko, Rím
- cca 3100 - legendárny panovník Meni zjednocuje Horný a Dolný Egypt
- Epos o Gilgamešovi, jedno z najstarších literárnych diel sveta, Mezopotámia
- Džoserova pyramída v Sakkare - prvá na svete
- Cheopsova pyramída – najväčšia pyramída v Egypte v Gíze
- Mumifikácia – proces balzamovania tela v starovekom Egypte
- Papyrus – písací materiál v starovekom Egypte
- Chamurapi - kráľ v Starobabylonskej ríši, nechal spísať jeden z prvých zákonníkov ľudstva
- Feničania - vytvorili hláskové písmo, peniaze a založili v severnej Afrike Kartágo
- cca 563 - 483 Gautáma Siddharta – indický princ - Buddha, zakladateľ prvého veľkého svetového náboženstva budhizmu
- cca 550 - Kýros II vládne v Perzii, vrchol moci
- cca 221 - Cisár Čchin-Š'-Chuang-ti z dynastie Čchin zjednocuje Čínu, dostaval Veľký čínsky múr
- čínske objavy – papier, hodváb, porcelán, strelný prach
- cca 4-3p.nl. - narodil sa Ježiš z Nazaretu, zakladateľ kresťanstva

Zmena letopočtu

- čínske objavy – papier, kompas, hodváb, porcelán, strelný prach...
- cca 476 - zánik Západorímskej ríše, poslednej veľkej ríše staroveku
- arabské číslice – vytvorené v starovekej Indii, do Európy rozšírené Arabmi
- cca 600 - vrchol klasickeho obdobia Mayov, Mexico - veľké centrálne Tikal a Chichén Itzá
- Mohamed – zakladateľ islamu
- 622 - Mohamedov útek z Mekky do Mediny, hidžra - začiatok islamského letopočtu
- Mešita – moslimský chrám
- Korán – posvätná kniha moslimov
- cca 1000 – Viking Leif Eriksson pristál pri pobreží severnej Ameriky
- 1206 - Temudžin sa stáva Džingischánom a začína si podmaňovať svet
- 1260 - 1294 - počas vlády Kublaj chána do Číny pricestoval Marco Polo
- 1325 - Aztékovia v Mexiku zakladajú hlavné mesto Tenochtitlán, dnes Mexico City
- 1492 - Kolumbus doplával k pobrežiu Ameriky
- 1498 - Vasco da Gama oboplával Afriku a doplával do Indie
- 1519 - 1521 - Cortéz dobyl ríšu Aztékov, Mexiko
- 1519 - 1522 - Magalhaes, plavba okolo sveta
- 1531 - 1535 - Pizzaro si podmanil ríšu Inkov v Južnej Amerike
- 1620 - Puritáni na lodi Mayflower pristáli pri pobreží Nového Anglicka
- 1626 - Holanďania odkúpili od Indiánov ostrov Manhattan a založili Nový Amsterdam, dnes New York
- 1728 - Bering prenikol na Aljašku a získal ju pre Rusko
- 1776 - Thomas Jefferson spísal Vyhlásenie nezávislosti USA
- George Washington - prvý prezident USA
- 1798 - Napoleon dobýja Egypt
- 1803 - USA kupujú od Francúzska územie Louisiany
- 1819 - USA kupujú Floridu od Španielska
- 1819 - prvý parník(Savannah) preplával Atlantik
- 1848 - zlatá horúčka v Kalifornii, ďalšia vlna prisťahovalcov do USA
- 1853 - Livingston začína výpravy do vnútrozemia Afriky
- 1861 – 1865- občianska vojna v USA (Sever proti Juhu)
- 1863 - Zrušenie otroctva v USA, prezident A. Lincoln
- 1867 - Rusko predalo USA Aljašku

- Alexander Graham Bell – vynálezca telefónu (USA)
- Prvý let lietadlom - bratia Wrightovci (USA, 1903)
- 1929 - krach na burze v New Yorku, svetová hospodárska kríza
- 1931 - *Japonská okupácia Mandžuska v Číne*
- 1941 - Japonsko napadlo americkú základňu Pearl Harbor, USA vstupujú do vojny
- 1945 – USA zvrhli atómové bomby na japonské mestá Hirošimu a Nagasaki
- 2.9.1945 - koniec druhej svetovej vojny vo svete – kapitulácia Japonska
- 1945 - založená OSN
- 1946 - *prvý elektrónkový počítač ENIAC (vážil 30 ton)*
- Dekolonizácia – oslobodzovanie sa štátov spod koloniálnej nadvlády, po 2.sv.vojne
- Mahátma Gándhí – duchovný vodca indického hnutia za nezávislosť, nenásilné formy boja
- 1947 – vyhlásené štáty India a Pakistan
- 1948 – vyhlásený štát Izrael
- 1949 - *NATO založené vo Washingtone*
- 1949 - *definitívne víťazstvo komunistov v Číne, vyhlásená ČLR*
- Mao Ce-tung – na čele komunistickej Číny
- 1950 -53 - Kórejská vojna, Kórea dodnes rozdelená na severnú a južnú
- 1959 - na Kube sa dostal k moci Fidel Castro, orientácia na ZSSR
- 1960 - rok Afriky - vyhlásená nezávislosť viacerých afrických štátov
- 1962 – Kubánska/Karibská kríza, pokus o umiestnenie atómových zbraní na Kube, hrozba 3.sv.vojny
- 1963 - *vražda prezidenta USA J.F.Kennedyho v texaskom Dallase*
- Martin Luther King - bojovník za práva černochoch v USA
- Nelson Mandela – bojovník proti apartheidu v Juhoafrickej republike
- 1969 – prví ľudia na Mesiaci, projekt Apollo 11 (USA)
- 1965-1975 – vojna vo Vietname
- 1979 - *Sovietske vojská v Afganistane (do 1989)*
- 1986 - Černobyľ, výbuch atómového reaktora
- 1989 - Rozpad východného bloku, koniec studenej vojny, pád berlínskeho múru, pád komunistických režimov v NDR, Československu, Poľsku, Bulharsku a Rumunsku
- 1990 - *Irak napadol Kuvajt*
- 1991 - *Vojna v Perzskom zálive*
- 1991 - *Zrušenie apartheidu v JAR*
- 1991 - *Nezávislosť pobaltských štátov - Litva, Lotyšsko, Estónsko*
- 1991 - *Rozpad Sovietskeho zväzu*
- 1995 - *uvedený operačný systém Windows 95, ktorý spôsobil obrovský rozvoj počítačov a Internetu*
- 1997 - *Hongkong prešiel pod čínsku správu*
- 2001 - *Teroristické útoky v USA prisúdené Al- Káide*
- 2001 - *Začiatok vojny proti terorizmu*
- 2001 - *Vojna USA proti Afganistanu*